

International landskabsøkologisk forskning

Fra efteråret 1988 har det sekretariatsmæssige ansvar for ledelsen af 'International Association for landscape ecology (IALE)' været placeret på Roskilde Universitetscenter
Brandt, Jesper

Published in:

Fructus: forskningsnyt fra Roskilde Universitetscenter

Publication date:

1991

Document Version

Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):

Brandt, J. (1991). International landskabsøkologisk forskning: Fra efteråret 1988 har det sekretariatsmæssige ansvar for ledelsen af 'International Association for landscape ecology (IALE)' været placeret på Roskilde Universitetscenter. *Fructus: forskningsnyt fra Roskilde Universitetscenter*, (8), 20-21.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

International landskabsøkologisk forskning

Af lektor, cand.scient. Jesper Brandt

Fra efteråret 1988 har det sekretariatsmæssige ansvar for ledelsen af »International Association for landscape ecology (IALE)« været placeret på Roskilde Universitetscenter.

Det er et godt eksempel på, hvorledes RUCs særlige kendetegn som universitetscenter: Tværfaglighed, problemorientering, projektarbejde og samfundsrelevans, har virket tiltrækkende på nogle nye tendenser indenfor international forskning: Trods vores lidenhed har vi kunnet tilbyde en organisatorisk ramme for et område indenfor den internationale miljøforskning, der i dag er i stærk udvikling, som der er et stadigt stigende samfundsmæssigt behov for, men som samtidigt har store vanskeligheder, fordi det går på tværs af den måde forskningen normalt organiseres på. IALE er et tværfagligt selskab for landskabsøkologi, dannet i 1982 med det formål »at fremme den interdisciplinære videnskabelige landskabsøkologiske forskning og øge kommunikationen mellem forskere og planlæggere«.

Medlemmerne omfatter biologer, geografer, landskabsarkitekter, agronomer, fysiske planlæggere og andre, der i deres arbejde orienterer sig imod et bredt og helhedsorienteret studium af sammenhængen mellem landskabers struktur, udvikling og anvendelse.

Kulturlandskaber og miljøproblemer

Dette helhedssyn indebærer ikke mindst, at man forholder sig til landskabet som et 'hybridt' system, dvs. som en blanding af naturmæssige komponenter og samfundsmæssige dele og sammenhænge, der er skabt gennem menneskelig virksomhed. Sådanne kulturlandskaber er idag helt dominerende og det er her vi finder vore væsentligste miljømæssige problemer. Men forskningsmæssigt har man været vant til at dele op mellem naturlandskaber, der er

blevet studeret »rent naturvidenskabeligt« og menneskeskabte landskaber, som f.eks. byer, der så til gengæld traditionelt kun er studeret ud fra et samfundsvidenskabeligt, f.eks. bygeografisk synspunkt. At dele verden op på denne måde for at kunne operere med mere forenklede modeller for landskabers indretning og funktion kan være meget frugtbar og formålstjenlig, og det vil fortsat være fornuftigt i mange sammenhænge: Som f.eks. modeller for vandets kredsløb i forskellige landskabstyper for at kunne vurdere vandmiljøkonsekvenserne af en bestemt arealanvendelse, f.eks. indenfor landbruget.

Behov for helhedssyn

Men der optræder stadigt flere problemstillinger, hvor disse ensidige modeller viser sig som en hæmsko; Mange miljøpro-

(Foto: Kirsten Klein | Billedhuset)

blemer knytter sig til den stadig mere intensive udnyttelse af de arealer, der er til rådighed, problemer som typisk har medført en ensidig arealudnyttelse, fordi den intensive udnyttelse til ét formål kom til at udelukke andre former for udnyttelse; at intensiv industriel landbrugsproduktion som vi kender det i dag f.eks. i praksis udelukker anvendelse af agerlandet til rekreative formål eller til sikring af naturfredningsmæssige interesser. Bl.a. derfor har den fysiske planlægning i mange år været orienteret imod en arealmæssig opdeling i interesseområder, indenfor hvilke der kunne udvikles en stadig mere intensiv arealudnyttelse til enkeltformål. Men det bliver mere og mere klart, at en mere intensiv udnyttelse af vore landskaber på længere sigt tværtimod må gå i retning af en mere flersidig udnyttelse af arealerne, hvor de enkelte funktioner kan foregå sideløbende indenfor samme område, ja måske endda understøtte hinanden i den måde udnyttelsen af landskabet tilrettelægges på. Det forudsætter, at landskabet kan behandles i sin helhed.

Sådanne perspektiver har også snæver forbindelse med spørgsmålet om overgang til bæredygtig udvikling, som diskuteres i disse år på grundlag af Brundtlandrapporten. Spørgsmålet om bæredygtighed er bl.a. et spørgsmål om bedre tilpasning til de landskaber - eller regionale systemer - som vores stofskifte med naturen geografisk knytter sig til.

Forskning og planlægning

Disse landskabsøkologiske sammenhænge blev stadig flere landskabsorienterede forskere fra vidt forskellige fagområder opmærksomme på, typisk i forbindelse med arbejde med projekter af praktisk miljømæssig relevans. De efterlyste ikke mindst tværfaglighed samt større forbindelse mellem forskere og planlæggere, noget som den enkelte forsker sjældent kunne vinde gehør for indenfor sit eget fagområde, det være sig økologi, jordbunds forskning, fysisk planlægning eller landskabsarkitektur. For tværfagligheden skaber også forvirring, fordi det kan synes næsten umuligt at få de meget forskellige metodiske og teoretiske indfaldsvikler til at forenes. Sådanne forsøg må nødvendigvis blive konfronteret med meget sund skepsis. Men i virkelighedens verden eksisterer tingene i en helhed i konkrete landskaber, og hvor der ikke tages højde for det, opstår der problemer.

Det har ført til et stigende antal internationale kongresser og seminarer med landskabsøkologiske temaer, hvor landskabsforskere med vidt forskellig fagtradition har søgt sammen for at støtte hinanden i deres tværfaglige og ofte praksisorienterede interesse i en nyorientering af landskabsforskningen.

Det var forskere fra Holland og Tjekkoslovakiet, der tog initiativet til et mere formaliseret internationalt samarbejde indenfor landskabsøkologien.

I Holland, hvor der er en lang tradition for landskabsforskning, knyttet til digebyggeriet og forvaltningen af det meget intensivt

(Foto: Beppe Arvidson/Billedhuset)

udnyttede kulturlandskab, har man forstået at knytte forbindelser til forskere i hele den vestlige verden, og også til en hel del udviklingslande.

Et biologisk Institut i Bratislava i Tjekkoslovakiet, der har specialiseret sig i økologisk planlægning og har i over tyve år koordineret den landskabsøkologiske forskning i Østeuropa gennem regelmæssige landskabsøkologiske seminarer. Med udgangspunkt i disse to centre skabtes IALE i 1982 i Tjekkioslovakiet. Dermed kom samarbejdet mellem Øst- og Vesteuropa til at stå centralt for opbygningen af IALE. Den seneste udvikling i Europa åbner store muligheder for det videre samarbejde og indebærer samtidig også et øget behov for landskabsøkologisk forskning og planlægning.

Landskabsøkologi på RUC

Det var et forskningsprojekt omkring udviklingen af agerlandets småbiotoper i Øst-Danmark, der bragte RUC i forbindelse med den landskabsøkologiske tradition (se Fructus nr. 1 og 4). Netop dette forskningsfelt har vist sig centralt i udviklingen af det internationale landskabsøkologiske samarbejde, idet tilsvarende studier er blevet foretaget de seneste år især i Holland, Frankrig, USA, Tyskland og Tjekkioslovakiet. Det var dog nok nærmest en tilfældighed, der gav anledning til at IALE's 1. internationale seminar i 1984 blev afholdt på RUC. Men der var til gengæld ingen tvivl om, at der blandt deltagerne var udelt begejstring over RUC og dets struktur som et ideelt forsknings- og undervisningsramme for de tværfaglige og praksisorienterede studier, der sættes i højsædet indenfor landskabsøkologien.

Kort billedbehandling

Det er næppe nogen tilfældighed, at begrebet »landskabsøkologi« første gang blev anvendt i forbindelse med systematiske studier af flyfotos, der jo netop er afbildinger af det reelt forekommende »hybride landskab«. Anvendelsen af flyfotos, og i dag ikke mindst satellitdata, står som centrale informationskilder indenfor landskabsøkologien, og analyse af sådanne data ved hjælp af geografiske informationssystemer og billedbehandlingssystemer får en stadig mere fremtrædende plads indenfor landskabsøkologien.

Både Institut for Geografi, Samfundsanalyse og Datalogi (Inst. III) og Institut for Miljø, Teknologi og Samfund (Institut IV), hvorigennem kontakten til IALE er foregået har der i en årrække været med disse værktøjer og i Institut III har der takket været kombinationen geografi/datalogi været grundlag for at få oprettet et »laboratorium for eksperimentel kort- og billedbehandling«. Dette laboratorium, der har fået bevilget ca. 1,5 mill. kr. fra forskningsrådene og RUC's grundforskningsbevilling, vil have mange andre anvendelser (f.eks. indenfor kemi, matematik, miljøfysik, medicin, medieforskning), men dets anvendelse indenfor landskabsøkologisk forskning og planlægning vil nok være dominerende i årene fremover.

Til IALE er knyttet et internationalt tidsskrift, »Landscape Ecology«, der udgives på SPB Academic Publishing i Holland, samt et »Bulletin«, der udgives fra RUC.